

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN GÖRSEL SANAT ETKİNLİĞİ UYGULAMALARINI DEĞERLENDİRMESİ

Banu ÖZKAN¹, Figen GİRGIN²

ÖZET

Okul öncesi eğitiminin amaçlarından biri çocuğun yaratıcılığının geliştirilmesidir. Yaratıcılığın geliştirilmesinde sanat eğitimi programlarının önemli bir yeri vardır. Sanat; kişinin duygu ve düşüncelerini en iyi ifade ettiği bir yoldur. Sanat eğitimi insana çocukluktan başlayarak akıl yürütme, yaratıcılığını geliştirme, hayal kurma, problem çözme, el, zihin ve göz koordinasyonu geliştirme, gibi becerileri kazandırır. Okul öncesi dönemde çocuklarda sanatsal yaratıcılığı geliştirmede okul öncesi öğretmenin rolü büyüktür. Bu nedenle bu araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin görsel sanat etkinliklerine programlarında yer verme düzeyleri ve bu etkinlikleri uygularken kullandıkları yöntemler belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmaya 2013-2014 öğretim yılı bahar döneminde, İstanbul ili Kadıköy ve Beşiktaş ilçelerinde görev yapan 51 okul öncesi öğretmeni katılmıştır (N=51). Öğretmenlere araştırmacılar tarafından hazırlanan bir anket uygulanmış, ayrıca öğretmenlerden 10 tanesi ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Anketten elde edilen verilerin yüzde frekans dağılımlarına bakılmış, görüşmelerden elde edilen veriler ise, nitel veri analizi ile yorumlanmıştır. Sonuç olarak, öğretmenlerin %76,5 inin görsel sanat etkinliklerine her gün yer verdikleri, %52,9 unun en çok boyama çalışmalarını tercih ettikleri, ve %47,1 inin bu etkinliklerde anlatım yöntemini kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenler, görsel sanat eğitiminin çocukta psikomotor becerileri ve yaratıcılığı geliştirdiğini, lisans eğitimi boyunca aldıkları sanat eğitimi derslerinin yetersiz olduğunu düşünmektedir.

Anahtar Sözcükler: Görsel sanat eğitimi, okul öncesi öğretmeni, okul öncesi eğitim

EVALUATION OF VIRTUAL ART ACTIVITY APPLICATIONS BY PRESCHOOL TEACHERS

ABSTRACT

One of the aim of preschool education is to improve creativity of children. Art education programmes have an important part to improve creativity. Art education bring to child, reasoning, improving creativity, problem solving, improving hand-eye coordination from childhood. In preschool term preschool teacher have an important role to improve creativity. Therefore, in this study, teachers sequence of art education, and methods and techniques that they use. 51 teachers are participants. They work in İstanbul Kadıköy and Beşiktaş, in 2013-2014 spring term (N=51). The percentage and frequency distributions were examined in terms of statistical techniques and the results of interwievs were examined with qualitative techniques. As a result, %76,5 of teachers give place to art activities everyday. % 52,9 choose painting activities. %47,1 use expression method. Also, teachers think that art education improves psychomotor skills and creativity, art education during undergraduate is inadequate.

Key words: Virtual art education, preschool teacher, preschool education.

---

¹Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi ABD, banuozkan@marmara.edu.tr

²Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Resim Öğretmenliği ABD ffff_g@hotmail.com

GİRİŞ

Okul öncesi eğitiminin amaçlarından biri çocuğun yaratıcılığının geliştirilmesidir. Yaratıcılığın geliştirilmesinde sanat eğitimi programlarının önemli bir yeri vardır. Sanat; kişinin duygu ve düşüncelerini en iyi ifade ettiği bir yoldur. Sanat eğitimi insana çocukluktan başlayarak akıl yürütme, yaratıcılığını geliştirme, hayal kurma, problem çözme, el, zihin ve göz koordinasyonu geliştirme, gibi becerileri kazandırır.

Herbert Read'e göre eğitimde en önemli hususlardan biri psikolojik yönelişleri ve ruhsal tutumları bilmektir. Read'e göre, estetik duyarlılığın eğitilmesi eğitimin en önemli ve en temel görevlerinden biridir. O'na göre, şiir, yazı, müzik, vb. tüm anlatım ve ifade tarzları estetik eğitimin kapsamına girer. Read'e göre, bilincin, zekanın, yargılama ve akla vurma güçlerinin dayalı olduğu tüm duyum ve duygular, dış dünya ile uyumlu bağlantı ve ilişkiler içine konulabilirse bütünleşmiş bir kişilik oluşabilir. Read'in bu ifadesinden de anlaşılacağı üzere, sanat eğitimi yalnızca görsel ve plastik alandaki eğitimi değil, tüm ifade tarzlarını kapsayan bir eğitimidir (San, 1977:5). Kırıçoğlu (2005:99)'na göre: "*Çevreyle ilk tanışma, görme, algılama, adlandırma ve düzenleme ile başlayan sanat eğitimi daha sonra ürün verme, üründen tat alma olarak gelişir*"

Etkili bir sanat eğitimi için, sadece programların geliştirilmesi, mekanların düzenlenmesi yeterli değildir; bunu uygulayacak öğretmenlerin sanat eğitimi konusunda gerekli bilgi ve donanıma sahip olmaları da gerekmektedir. Bu süreçte, sanat eğitimcisinin belli bir amaç doğrultusunda yetiştireceği bireylerin büyüme ve gelişim özelliklerini iyi bilmesi gerekmektedir.

Çocukluk dönemi insanın en fazla değişim gösterdiği dönemlerdendir. Bu gelişim süreci içinde çocuk sadece bedensel, duygusal, düşünsel olarak değil; yeni değerler, kavramlar oluşturma bakımından da değişim gösterecektir. Öğretmenin görevi, bu süreci izlemek ve çocuğun gelişimine uygun etkinliklerde bulunmak olacaktır.

Sanat ve çocuk birbirini tanımlayan sürekli değişen ve gelişen dinamik bir olgudur. Çocuğun sanatsal etkinlikleri onun bir çeşit düşünme dilini oluşturur. Hiçbir zaman iki çocuk birbirine benzeyen özellikler göstermez. Her biri gelişimsel, bilişsel, duygusal ve algılama gibi bireysel farklılıklar gösterir ve çevrelerine farklı bakış açılarıyla yaklaşarak yorumlarlar. Bu nedenle sanat etkinliklerinde yetişkinlerde olduğu gibi psikolojik bazı karakteristik özellikler gösterirler. Dolayısıyla çocuklar bu özelliklerini belli bir yaşa gelinceye kadar gizleme gereği duymazlar (Artut, 2002).

Artut (2002)'ye göre, Okul öncesi eğitimcilerinde bulunması gereken özellikler ise şunlardır:

- Alanında yetkin, sabırlı, dikkatli, aktif ve yaratıcı olmalıdır.
- Pratik düşünceli, esprituél ve anında karar verebilecek güce sahip olabilmelidir.
- Mesleğinin önemimin mutlaka farkında olmalıdır.
- Kendisinin eksikliklerini, yeterliliklerinin bilincinde olup benlik kavramı gelişmiş düzeyde olmalıdır.
- Çocukların düzeylerine uygun sanatsal, özgün, yaratıcı etkinlikleri üretecek, oluşturabilecek birikim ve yetkinliğe sahip olabilmelidir.
- Çocukların resimsel gelişim özellikleri, düzeyleri ve bireysel ayrılıkları konusunda bilgili olmalıdırlar.
- Çocuk etkinliklerinin sergilenmesinde seçici olunmamalı, asla ayırım yapılmamalı, başkalarında farklı olan yetenek ve bireysel özelliklerin ortaya çıkarılması ve buna bağlı olarak da çocukta güven duygusunu geliştirmelidir.

Sanat eğitimcisi, çocukların yaşamları, davranışları; duyu ve duyumların etkileşimi; bireyin olgunlaşma süreci, çevreden, toplumdan nasıl etkilendiği hakkında bilgi sahibi olmalıdır(San, 1977:146). Amaca doğru ve etkin ulaşmanın yolu da, eğiteceğimiz bireyin büyüme ve gelişme süreci içinde şekillenen sanatsal gelişim sürecinin iyi bilinmesinden geçmektedir.

Çocuk resimlerinin sistematik bir gelişme çizgisi izlediğine ilk dikkati çeken kişi, bu resimlerin kendi kuralları içinde basitten karmaşığa doğru organik bir biçimde geliştiğini söyleyen Gustaf Britsch'tir. (Britsch, 1926, Akt.Kırıçoğlu, 2005:75).Arnheim'e göre ise çocuk resimlerindeki bu sistematik gelişme algısal bir olgudur ve çocuk bildiğini değil, gördüğünü çizer (Arnheim, 1960, Akt.Kırıçoğlu, 2005:75).

Çocuk resimlerinin ortak karakteristik özellikler göstermesinin nedenleri, çocukların büyürken karşılaştıkları sorunların çözümünde bazı ussal süreçleri kullanmalarındandır. Konuşma ve yürümede olduğu gibi, resimlerde de çocuklar benzer sorunlara benzer çözümler bulurlar (Kırıçoğlu, 2005).

Sanat eğitimcisi Victor Lowenfeld de çocuğun evrelerini gelişimin doğal bir sonucu olarak görür ve ussal gelişim, kimlik sorunu ve yaratıcılığın, bu gelişmenin sağlıklı olmasıyla paralel olduğu görüşündedir. (Lowenfeld, 1965, Akt.Kırıçoğlu,2005:75). Çocuğun gelişim evreleri konusunda en sistematik ve en fazla kabul gören yaklaşım Lowenfeld'inkidir. Lowenfeld'in gelişim evre sıralaması şöyledir:

- 1.Karalama Evresi (2-4 yaş)
- 2.Şema Öncesi Evre (4-7 yaş)
- 3.Şematik Evre (7-9 yaş)
- 4.Ergenlik Öncesi Evre (9-11 yaş)

- 5.Mantık Çağı (11-13 yaş)
6.Ergenlik Krizi (13 yaş ve sonrası)

Herbert Read ise çocuk resimlerinin Lowenfeld'in öngördüğü gibi sistematik olarak geliştiğine inanmaz. O'na göre çocuk resimleri, çocuğun sahip olduğu kişilik ve huy özellikleri ile şekillenmektedir (Read, 1965, Akt.Kırıçoğlu, 2005:75). Read, çocuk resimleri üzerinde yaptığı incelemelerin ardından, çocuk resimlerini 12 tipe ayırmıştır. Bunlar: Organik, Lirik, İzlenimci, Ritmik örüntü, Dokusal form, Şematik, Dokusal, Dışavurumcu, Sıralayıcı, Bezeyici ve Yazısaldır (San, 1977:118).

Piaget (1953, Akt. Kırıçoğlu, 2005:56)'e göre: "Resim yapmak çocuk için simgesel bir oyundur. Çocuğun bu oyunda ortaya koyduğu şey, onun duygusal ve düşünsel yaşamıyla ilgili imgeleridir. Çocuğun uyum sağlaması gereken toplumsal, nesnel gerçekler dünyası ile, çelişkileri, istekleri, sevinç ve tedirginlikleriyle bir iç dünyası vardır. Birinciyi ortak anlatım aracı olan dil ile anlatabilen çocuk, ikinciyi bu dil ile anlatamayabilir. Bu nedenle çocuğun çocuk sanatı olarak adlandırılan-ki kesinlikle sanat değildir- bu ilk kendiliğinden simgesel anlatımları çevreyi, toplumu, kısaca nesnel gerçekleri benimseme ile egonun dışavurumunun bir bileşkesinden başka bir şey değildir".

Lowenfeld'in çocuğun gelişim evrelerini daha detaylı olarak ele alacağımız kısımda dikkat edilmesi gereken husus, çocuğun kesinlikle 'şu yaşta şu evrede olacaktır' gibi bir kalıba sokulmaması gerektiğidir. Örneğin; bazı çocuklar, karalama evresinden erken çıkıp şema öncesi evreye belirtilen yaştan erken geçebilirler, ya da tam tersi bir durum da söz konusu olabilir.

Bu araştırma; Lowenfeld'in çocuğun gelişim evrelerinden Şema Öncesi Evrede yer alan, 5-6 yaş çocukları üzerinedir.

5-6 yaş çocuklarının resimlerinde en fazla insan figürü yer almakta ve figür ve nesnelere kağıdın en altına çizilen bir çizgi üzerinde sıralandığı görülmektedir. Çocuk, 6 yaşına yaklaştıkça, çevreye olan ilgisinin artması sonucu oranlar daha gerçekçi olmaya başlar. Mekan içinde nesnelere yerleştirmesinde bir ilerleme görülür. Merkeze toplama anlayışı ortaya çıkmaya başlar. Yani kağıdın her yüzeyine dağılan figür ve nesnelere, bir noktada toplanmaya başlar ya da toprak-yer çizgisi dediğimiz kağıdın en altında yer alan çizgi üzerinde daha düzenli dizilimler başlar. Figürlerin ve nesnelere birbirlerine ve kağıda olan oran ve orantılarını anlamalarında ilerleme görülür. Bu yaşlardaki çocuklarda tanıma, seçme, bağlantı kurma ve anlam çıkarma yetileri tam olarak gelişmediğinden düzenleme anlayışları hala tam oturmamıştır. Çocuk, yaratısında ortaya ne koyacağını işin başında tam bilemeyip, işe amaçsızca başlayabilir. Yine çocuk işe belli bir şeyi çizmek için başlayıp, onu başka şeylere dönüştürebilir. Örneğin; güneş olarak çizdiği yuvarlak, sonradan top olabilir, ya da insan başına dönüşebilir. 5-6 yaş çocuklarının en sevdiği konuların başında insan figürünün geldiğinden daha önce bahsetmiştik. Çizilen bu insan figürlerinde başlar genellikle büyüktür; ya da bazen ince uzun vücutların üzerinde başlar küçük olarak çizilir. Çizimlerde; yüzler, genellikle cepheden görünümündedir ve baş ve vücuttan çıkan kollar, bacaklar, parmaklı veya parmaksız eller, vücudun belli bölümlerinin abartılması, önem verilen figürlerin diğerlerinden daha büyük çizilmesi gibi özelliktedir.4-5 yaşından sonra çocuklar parlak ve açık renklerden başlayarak farklı renkleri kullanmaya başlarlar (San, 1977). Çocuklar, resimlerinde görsel tasarım elemanlarını bilinçli olarak kullanmazlar. Onlar için resimlerinin estetik değeri değil, yaptıklarından aldıkları haz ve mutluluk önemlidir.

Okul öncesi çocuklarının dikkat süreleri kısa olduğundan, etkinliklerin planlanmasında bu durum göz önünde bulundurulmalıdır. Okulöncesi çocuklarına yaptırılacak çalışmalar şunlar olabilir:

- Pastel boylarla çalışmalar,
- Suluboyalarla çalışmalar (Okulöncesi çocukların en fazla sevdikleri geleneksel malzemelerden biri olan suluboya, onlara yüzeyi daha çabuk ve daha rahat boyama ve doldurma fırsatı vermektedir)
- Keçeli kalemlerle çalışmalar,
- Parmak boylarla çalışmalar (Örneğin; parmak ve el baskıları)
- Karton, gazete, el işi kağıdı, kraft kağıdı, vb. değişik kağıtlarla çalışmalar (Örneğin; kağıdın kesme, katlama, yırtma, yapıştırma ve buruşturma, vb. olanaklarını kullanarak maske yapımı, Origami (Japon Kağıt Katlama Sanatı) yapımı)
- Kil, oyun hamuru gibi yoğrulabilen ve şekillendirilebilen malzemelerle çalışmalar (Ellerini malzeme üzerinde doğrudan kullanarak şekillendirmek çocuk için rahatlatıcı bir sürece dönüşür)
- Atık ve doğal malzemelerle çalışmalar (Yumurta kabuğu, yaprak, ağaç parçaları, dal, mısır patlakları, pet şişe, ip, patlıcan, yumurta, biber, kibrit, vb.) (Atık malzemelerin bolluğu ve çeşitliliği yaratıcılığı artırır, el becerisi kazandırır, geri dönüşümün estetik yönde olmasını sağlar, üretici yönün artmasını sağlar, vs.)

Sanat Eğitiminde önemli bir yere sahip olan araç-gereç, uygulamaya aracı olmanın yanı sıra, yanlış yönlendirildiğinde çalışmanın önüne geçip başat rol üstlenebilir. Bu nedenle, sanat eğitimcisi malzemeyi iyi

tanımalı ve malzeme seçiminin amaca uygun ve doğru yapılmasını sağlamalıdır. Atık malzemelerle çalışmak, hem bir geri dönüşüm süreci başlatmakta hem de çalışmalar için yaratıcı süreçlerin doğmasına yardımcı olmaktadır. Ancak, atık malzeme ya da geleneksel malzemelerin (boya, kalem, vs.) dışındaki malzeme seçimlerinde, bunların amaca hizmet etmesi önem teşkil eder. Bu malzemelerin beceri ile kullanılmaması çalışmayı sonuca götürmek yerine, sadece farklı bir malzemenin tanıtımına neden olur.

Sanat Eğitiminde çocuğun sanatsal gelişiminin bilinmesinin, etkinliğe uygun materyal kullanmanın yanı sıra, seçilen yöntem de önemlidir. Bütün bunlar, doğru yöntemle ifade edilmediği sürece, sanat eğitiminde verimlilik de düşecektir.

Öğretim strateji, yöntem ve teknikleri, bir programın hedeflerinin gerçekleştirilmesinde etken olan öğretim düzeni ile ilgili tanımlardır. Yöntem; bir konunun öğretiminde, istenen, hedeflenen sonuca ulaşmada izlenecek yoldur. Yöntem; Ne öğretiyorum?, Ne Öğreniyorlar? sorularının yanı sıra, Nasıl Öğretiyorum? sorusuna da yanıt arar (Kırıçoğlu, 2009: 99). Sanat Eğitimi sürecinde, genellikle birkaç yöntem bir arada kullanılmaktadır.

Görsel Sanat etkinliklerinde uygulanabilen yöntemler şöyle sıralanabilir (Kırıçoğlu, 2009) :

Anlatım Yöntemi: Bu yöntem çoğunlukla, konunun öğrenciye ilk kez verileceği, konu ile ilgili açıklamaların yapılacağı, ya da uygulamaya geçmeden önce uygulamanın nasıl yapılacağı, hangi materyallerin nasıl kullanılacağına belirtilmesinde kullanılır.

Soru-Yanıt Yöntemi: Öğrencinin derse etkin katılımını sağlayan bu yöntem, öğrencinin bir konu hakkında farklı açılardan düşünmesini sağlayacak ve onun yaratıcı düşünme sürecini etkin kılacaktır. Sanat Eğitiminde, özellikle sanat eseri incelemede sıklıkla kullanılan bu yöntem, öğrencinin yapıt üzerine düşünmesini, sorgulamasını ve yapıtı çözümlemesini sağlar.

Etkileşimli Soru Yanıt Yöntemi: Bu yöntemde öğretmen, öğreteceği konu ile ilgili temel soruları hazırlayarak öğrencilere verir. Sınıf ortamında her bir soruya ilişkin her bir öğrencinin yanıtı alındıktan sonra bir sonraki soruya geçilir. Bu yöntem de özellikle sanat eseri incelemede öğrencilerin birbirleriyle etkileşim içinde olarak sorulan sorulara ayrı yanıtlar vermelerini sağlar.

Sorun Çözme Yöntemi: Sanatın her alanında en etkili yöntemlerden biri olan Sorun Çözme Yöntemi, özellikle tasarım, uygulama, ortaya bir yapıt koyma ve bu yapıtı içeriğe uygun olarak isimlendirme gibi kısımlarda etkilidir. Öğrenci ortaya koyacağı çalışmaya ilişkin, konu, konuya uygun tasarım, tasarımı uygulamada kullanacağı materyaller gibi aşamalarda sorun çözme yöntemini kullanır. Ayrıca, sanat eseri incelemede de kullanılan bu yöntem, bitmiş bir iş üzerinden yapıtın incelenmesi ve çözümlenmesi şeklinde geriye doğru bir süreci ele alır.

Gösterme Yöntemi: Sanat Eğitimi sürecinde en etkin yöntemlerden bir diğeri olan Gösterme Yöntemi, konunun daha iyi anlaşılması için görsel örneklerin gösterimi, uygulamanın nasıl yapılacağını, yeni bir tekniğin nasıl kullanılacağını göstermede etkili bir yöntemdir. Bu yöntemle, öğrencinin ilgisi yoğunlaştırılarak, öğrenmenin kalıcı olması sağlanır.

Oyunlaştırma Yöntemi: Öğrencilerin eğlenerek öğrenmesini sağlayan bu yöntem, sanat öğretiminin uygulama, eleştiri, Sanat Tarihi, Estetik gibi her alanında uygulanmaktadır. Bir yapıt incelemede, yapıtta yer alan figür ve nesnelerin görünümüne bürünerek canlandırmak yapıtı yorumlamak açısından hem eğlenceli hem de öğreticidir. Ancak bu yöntem, diğer birçok yöntemle göre daha fazla ön hazırlık ve kontrol gerektirmektedir.

Gözlem ve İnceleme Yöntemi: Öğrencilerin, sanat ile ilgili ilk elden deneyim kazanmaları açısından müze, galeri, çevre incelemelerine götürülmesini kapsayan bu yöntemle, öğrencinin yapıtlarla birebir ilişki kurması-yapıtın dokusu, boya kalınlığı, fırça darbeleri, renk, boyut, form, vs.- sağlanır. Müze, sergi, tarihi geziler gibi gözlem ve inceleme yönteminin kullanıldığı yerlere gitmek için, ziyaret öncesinde, ziyaret sırasında gerekli hazırlıkların yapılması gerekmektedir.

İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yöntemi: Bu yöntemle öğrencinin bir konuya, soruna, uygulamaya bireysel değil de grup olarak yoğunlaşması sağlanır. Öğrencilerin bir tema ya da yapıt inceleme etkinliğine ilişkin bilgileri araştırıp, değişik konularla ilişkilendirip, birbirleriyle iletişim içinde olarak öğrenmelerini sağlar. Bazı sanat eğitimcilerine göre, bu yöntem sanatın uygulama kısmında, sanatta bireysel çalışma öncelikli olduğundan uygun bir yöntem olarak düşünülmemektedir. Bazı araştırmacılara göre ise, birlikte çalışma ya da işbirliği, sanatta ortaklaşa yaratmanın önünü açmaktadır.

Sonuç olarak Gibson'un (2003, Akt.Mercin, 2011:3) da ifade ettiği gibi; *"sanat yapmanın (uygulamanın) çocuklar üzerinde olumlu yönleri bulunmaktadır. O'na göre sanat, çocukların sadece bireysel olarak kendilerini ifade etmelerini sağlamaz, aynı zamanda eleştirel düşünme, problem çözme ve karşı kültürlerle iletişim kurma (empati) gibi değerleri de kazandırır. Çocukların sanatı uygulaması, onlarda gelişme, temsil etme, fikirleri anlama, duygusallık, saygı duyma ve kültür değerlerine inanmayı da sağlar"*.

Çocukların düşünsel, duyuşsal ve devinimsel açıdan gelişmelerinde sanat eğitiminin önemi büyüktür. Sanat eğitiminde uygulanan etkinlikler, kullanılan yöntem teknikler, öğretmen bu etkinliklere yer verme sıklığı, çocuğun gelişimine katkıda bulunması ve uygulamaların amacına ulaşması açısından önemlidir ve bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır. Bu problem çerçevesinde şu sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğretmenlerin programlarında sanat etkinliklerinde yer verme sıklığı nedir?
2. Öğretmenlerin en çok yer verdiği etkinlikler nelerdir?
3. Öğretmenlerin en çok kullandığı yöntem ve teknikler nelerdir?
4. Öğretmenler lisansta aldıkları sanat eğitiminin yeterli olduğunu düşünmekte midir?

YÖNTEM

Çalışma grubu

Araştırmaya 2013-2014 öğretim yılı bahar döneminde, İstanbul ili Kadıköy ve Beşiktaş ilçelerinde görev yapan 51 okul öncesi öğretmeni katılmıştır (N=51).

Veri toplama aracı

Öğretmenlere araştırmacılar tarafından hazırlanan bir anket uygulanmış, ayrıca öğretmenlerden 10 tanesi ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Anketten elde edilen verilerin yüzde frekans dağılımlarına bakılmış, görüşmelerden elde edilen veriler ise, nitel veri analizi ile yorumlanmıştır.

Verilerin analizi

Anketten elde edilen verilerin yüzde frekans dağılımlarına bakılmış, görüşme yoluyla elde edilen veriler, ses kayıt cihazına kaydedilmiş, içerik analizi yöntemiyle yorumlanmıştır. İçerik analizinde veriler dört aşamada analiz edilir. Bunlar, verilerin kodlanması, temaların bulunması, verilerin kodlara ve temalara göre organize edilmesi ve tanımlanması, bulguların yorumlanması şeklindedir (Yıldırım ve Şimşek, 2000).

BULGULAR

Tablo 1: Öğretmenlerin sanat etkinliklerine yer verme sıklığına göre yüzde ve frekans dağılımları

Haftalık yer verme sıklığı	f	%
Haftada 1 kez	1	2
Haftada 2-3	1	2
Haftada 3-4	10	19,16
Her gün	39	76,5
Toplam	51	100

Tablo 1 incelendiğinde, öğretmenlerin % 39'unun sanat etkinliklerinde programlarında her gün yer verdikleri görülmektedir. Sadece 1 öğretmen haftada 1 kez yer vermektedir.

Tablo 2: Öğretmenlerin en çok yer verdikleri etkinliklere göre yüzde ve frekans dağılımları

En çok yer verilen etkinlik	f	%
Boyama	27	52,9
Yırtma-yapıştırma	17	33,3
Kesme-yapıştırma	2	3,9
Katlama	2	3,9
Üç boyutlu	3	5,9
Toplam	51	100

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmenlerin en çok boyama etkinliklerine yer verdikleri görülmektedir. (%52,9). En az kesme- yapıştırma ve yırtma-yapıştırma çalışmalarına yer verilmektedir.

Tablo 3: Öğretmenlerin sanat etkinliklerinde kullandıkları yöntem ve tekniklere göre yüzde ve frekans dağılımları

En çok kullanılan yöntem teknik	f	%
Gösteri	4	7,8
Soru-cevap	6	11,8

Tartışma	2	3,9
Anlatım	24	47,1
Gösterip yaptırma	15	29,4
Toplam	51	100

Öğretmenlerin sanat etkinliklerinde kullandıkları yöntem ve tekniklere göre yüzde ve frekans dağılımları incelendiğinde, sanat etkinliklerinde %47,1 i anlatım, % 29, 4 ü ise gösterip-yaptırma yöntemini kullanmaktadır.

Tablo 4: Öğretmenlerin lisansta alınan sanat eğitiminin yeterli olup olmadığını düşünme durumuyla ilgili yüzde ve frekans dağılımları

Lisansta alınan eğitim yeterli mi?	f	%
Evet	6	11,8
Hayır	45	88,2
Toplam	51	100

Tablo 4 incelendiğinde, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (%88,2) lisansta aldıkları sanat eğitimini yetersiz buldukları görülmektedir.

Öğretmenlerle yapılan görüşmelere ait bulgular

Sanat eğitiminin okul öncesi çocuğuna kazandırdıkları nelerdir?

Ö1, Ö2 ve Ö5 sanat eğitiminin çocukların psikomotor becerilerini geliştirmede etkili olduğunu söylemişlerdir. Ö6, Ö8,Ö9 ve Ö10 çocukların yaratıcılıklarının gelişiminde katkısı olduğunu belirtmiştir.

Ö7, sanat eğitimi kesinlikle çocukta psikomotor, dilsel ve bilişsel becerileri geliştirmede etkili, aynı zamanda çocuğun hayal gücü ve yaratıcılığını desteklediğini düşünüyorum. Ancak burada yaptığınız etkinliğin türü çok önemli. Bu konuda biz eğitimciler ne yazık ki çok bilgili değiliz.

Ö3, çocuğun eğer sanata yeteneği yoksa çocuğu zorlamanın gereksiz olduğunu düşünüyorum. Çocukları konularla sınırlandırmak yerine serbest bırakarak, hayal güçlerini kullanmalarını istiyorum.

Sanat eğitiminde en çok kullandığınız etkinlik türü ve yöntem nedir?

Ö1, Ö2, Ö6, Ö7, Ö8 en çok boyama yaptırdıklarını belirtmişlerdir.

Ö1, hemen her gün boyama yaptırıyorum. Açıkcası farklı etkinlikler için hem yeterli bilgim yok hem de zaman aldığım için tercih etmiyorum.

Ö2, resim yapmayı çok seviyorlar, bu nedenle resim yaptırıyorum. Çoğunlukla serbest resim yaptırıyorum.

Serbest resmin hayal gücünü geliştirdiğine inanıyorum. Katlama, kesme yapıştırma gibi etkinlikler de çok değerli ancak her zaman yer veremiyorum. Çünkü bildiğim etkinlikler sınırlı.

Öğretmenlerin hepsi en çok anlatım yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir.

Ö2, etkinlikte ne yapacaklarını çocuklara açıklıyorum ve etkinlik boyunca onları gözlemliyorum.

Ö5 ve Ö9, anlatım yöntemi zaman açısından ekonomik olduğu için tercih ediyorum.

Lisans eğitiminizde aldığınız sanat derslerinin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

Görüşme yapılan öğretmenlerin hepsi lisans eğitiminin yetersiz olduğunu belirtmiştir.

Ö1, derslerde özellikle okul öncesi çocuklara yönelik etkinlikler öğretilmeli ancak biz resim dersinde daha çok teorik bilgi aldık.

Ö3 ve Ö6, aldığımız dersler yeterli değildi. Derslerde yaptığımız etkinlikler çocuklara yönelik değildi.

Ö6 çözüm önerisi olarak şunu söyleyebilirim, öğretmen adaylarına çocukta sanatsal gelişimin yanında çocuğun yaratıcılığını geliştirecek etkinlikler yaptırılmalı. Ancak bunlar yetersiz.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmamızın sonucunda, öğretmenlerin %76,5 inin görsel sanat etkinliklerine her gün yer verdikleri, %52,9 unun en çok boyama çalışmalarını tercih ettikleri, ve %47,1 inin bu etkinliklerde anlatım yöntemini kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenler, görsel sanat eğitiminin çocukta en çok psikomotor becerileri ve yaratıcılığı geliştirdiğini, lisans eğitimi boyunca aldıkları sanat eğitimi derslerinin ise yetersiz olduğunu düşünmektedir.

Literatürde okul öncesi eğitimde sanatla ilgili yapılan çalışmalar görülmektedir. Ancak bizim çalışmamıza benzer bir araştırma yapılmamıştır. Zincirci (2012) araştırmasında okul öncesi öğretmen adaylarının yaptığı kolaj

çalışmaları değerlendirilmiş, öğretmenlerin atık malzemelerle sanatsal ürünler üretebildiği görülmüştür. Feeney ve Moravick (1987)'e göre, çocukların yaratıcılık ve estetik duyguları erken yaşlarda desteklenmezse ileriki yıllarda yaratıcı, üretken ve çevrelerindeki güzellikleri algılayan bireyler olmalarını da engelleyebilmektedir(Feeney ve Moravick, 1987). Bu nedenle okul öncesi öğretmenin rolünün büyüktür. Bu da sadece tek bir etkinlik çeşidi ve yöntemle değil, mümkün olduğunca farklı yöntemler, farklı uygulamalarla mümkün olacaktır. Araştırmamızda öğretmenlerin en çok boyama etkinliğini tercih ediyor olmasının ve en çok anlatım yöntemini kullanmasının sebebi olarak kendilerini yetersiz hissetmeleri düşünülebilir. Çünkü öğretmenlerin çoğu aldıkları sanat eğitimini yetersiz bulmaktadır.

Öğretmen ortamı düzenleme, çocuklara malzemelerin kullanımını öğretme, onlarla neler yaptıkları hakkında konuşma, ürünlerini sergileme ve saklama gibi sanat eğitimini düzenleyen, uygulamayı takip eden ve gerekli yerlerde rehberlik yapan kişi konumundadır. Bu nedenle sanat eğitiminde, eğitim sürecinin öğretmen değil çocuk merkezli olmasına özen gösterilmesi gerekmektedir. Çocuklar kendileri için özel hazırlanmış ortamda çeşitli malzemeler arasından istedikleriyle ve istedikleri şekilde çalışarak yaratıcılıklarını sergilemelidirler. Öğretmen çocukların neler yaptıkları değil bunları nasıl yaptıkları, yaparken neler hissettikleri üzerinde odaklanmalı ve eğitimi bu amaç doğrultusunda planlamalıdır (Edwards ve Nabors, 1993; Akt, Ulutaş ve Ersoy, 2004).

ÖNERİLER

- Araştırmamıza katılan öğretmenler lisans boyunca aldıkları sanat eğitiminin yetersiz olduğunu düşünmektedirler. Bu nedenle, okul öncesi öğretmenliğinin lisans programında yer alan görsel sanatlar eğitimi dersi içerik, yöntem ve materyal açısından zenginleştirilebilir.
- Öğretmenlerin günlük planlarında sanat etkinliklerine yer verme sıklıkları artırılabilir.
- Sanat eğitimi tek bir yönetime bağlı kalınarak değil, birkaç yöntemin bir arada kullanılmasıyla daha etkili hale getirilebilir.
- Araştırmamıza katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu sanatsal etkinlikler içerisinde en fazla boyamaya yer vermektedir. Ancak, çocuğun bilişsel, duyuşsal, psikomotor becerileri ve yaratıcılığını geliştirmesi açısından farklı materyallerle (atık malzemeler,kil, oyun hamuru gibi şekillendirmeye uygun, yırtma-yapıştırma gibi) etkinliklere yer vermesi önemlidir.

KAYNAKÇA

- Artut, K. (2002). *Sanat Eğitimi Kuram ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Feeney, S.ve Moravick, E.(1987). A Thing of Beauty: Aesthetic Development in Young Children. *Young Children*, September; 7-15.
- Kırıçoğlu, Olcay Tekin (2005), *Sanatta Eğitim Görmek Öğrenmek Yaratmak*, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Kırıçoğlu, Olcay Tekin (2009), *Sanat Kültür Yaratıcılık Görsel Sanatlar ve Kültür Eğitimi-Öğretimi*, Pegem Akademi, Ankara.
- San, İnci (1977). *Sanatsal Yaratma, Çocuk'ta Yaratıcılık*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara
- Zincirci, D. (2012). Okul Öncesi Resim Eğitimi Dersi Kolaj Uygulamaları. *Ege Eğitim Dergisi*. 13-2.
- Ulutaş, İ., Ersoy, İ. (2004). Okul Öncesi Dönemde Sanat Eğitimi. *Cilt:12 No:1 Kastamonu Eğitim Dergisi* 1-12